

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΙΔΙΟΚΤΗΤΟ

Δεύτερο βραβείο Διηγήματος Πολιτιστικού Συνδέσμου Μελβούρνης 1988.

της Ντίνας Αμανατίδου
Αύγουστος 88

Δεν έχει τι άλλο πια να κάνει ο Γεράσιμος από το να μαζεύει ήλιο με τις ώρες στην αυλή, μη και ξεκουράσει τα πονεμένα του κόκαλα.

Πριν λίγες μέρες πήρε τη σύνταξη. Στα εξηνταδύο του χρόνια άχρηστος, απ' την πολλή δουλειά. Αυτή η μέση τον σακάτεψε για καλά. Και λύγισε ο ατρόμητος Διγενής στα εύπορα αλώνια της ξενιτιάς.

Κι όταν στενεύουν οι δυνατότητες να ελπίζεις, τότε θυμάσαι πιο έντονα όσα έζησες. 'Όλες αυτές τις μέρες στα ίδια παλιά μονοπάτια. Η ζωή του κινηματογραφική ταινία στην μνήμη, ξετυλίγει γοργά μπροστά του αυλές τις αγέραστες θύμησες. Με τις πιο μικρές λεπτομέρειες, τόσο που τον δονούν εσωτερικά, λες και γίνονται τώρα, όσο τα θυμάται... Λες και θέλει να πάρει δύναμη από αυτά, τώρα πια που ανήμπορος, μόνο το απειθάρχη ημονικό αναπολεί...

...Ζαλισμένος είχε βρεθεί στο Πορτ Μέλμπουρν, εκείνο το ζεστό, πνιγρό πρωινό.

Τι μπορούσε να πιστέψει για τον εαυτόν του και τη Ζωή; Τι θα μπορούσε να καταφέρει με τόσες ελλείψεις και χωρίς τη γλώσσα του τόπου;

Πού βρήκε εκείνο το θάρρος και πήρε τη μεγάλη απόφαση της εθελοντικής εξορίας του, από τη γλυκιά του γενέτειρα;

Χάνεται μέσα σε τέτοια ερωτήματα. Τώρα τρέμει σα φύλλο μονάχα που τα σκέφτεται. Σα χαμένος είχε βρεθεί να πατά το αυστραλέζικο χώμα με τις δυο ελαφριές του βαλίτσες στο χέρι, μετά την ατέλειωτη ουρά και τις διατυπώσεις της εκτελώνισης του ζωντανού υλικού...

Δείλιασε. Τι θα γινόταν; Πού θα πήγαινε, ένας άγνωστος σ' αυτή την απέραντη Γη;

Δε διάλεξε. Εξάλλου δεν είχε την ευκαιρία της επιλογής. Η ανάγκη έφερε τη λύση, όταν ένας συνεπιβάτης του μίλησε για το Η03ΤΕΙ της Μπονεγκίλλας. 'Ένα γυμνό αφιλόξενο στρατόπεδο του φάνηκε. Σταύλος να καταλαγιάσει το κοπάδι από τη μεταναστευτική τρικυμία...

'Όμως τώρα το αξιολογεί σαν την κιβωτό του Νώε που ήθελε να διασώσει από τον αποδημικό κατακλυσμό, όλες τις φυλές του Ισραήλ. Εκεί τουλάχιστον βρήκε προσωρινά στέγη, και εκείνο το ανούσιο, απαραίτητο όμως φαγητό. Από εκεί έγινε και η εξόρμηση για την πρώτη δουλειά. Τσιτσιρίστηκε μέχρι κάποιος να τον προσλάβει και να πιάσει στο χέρι τον πρώτο του μισθό.

Και πάνω σ' αυτόν τον πρώτο μισθό ορκίστηκε κλαίγοντας. Αυτό θα ήταν το τελευταίο του τσιτσιρίσμα στη Ζωή. 'Ηθελε να επιβιώσει, μα να επιβιώσει ανθρώπινα. Η στανική επιβίωση δεν ήταν για αυτόν.

'Όχι! Με τσιτσιρίσματα θα μπορούσε να ζήσει και στο γαλάζιο του νησί. Με τον καθαρό αέρα και τα χίλια χρώματα που παι-χνίδιζαν αθώα στον ήλιο.

Το έβαλε σκοπό λοιπόν να πετύχει. Να κατακτήσει τούτη τη χώρα, γιατί ποθούσε, ήθελε να ζήσει. Τελικά το πείσμα του ξεριζωμένου τον έβγαλε νικητή. Δούλεψε όμως σκληρά και πολλές ώρες για αυτό. Τώρα μόνο αισθάνεται τα τραγικά αποτελέσματα. Αλλά τώρα είναι πια αργά, ακόμα και να αλλάξει τις βαλσαμωμένες θύμησες.

Πάντα τη φιλοσοφούσε τη Ζωή ο Γεράσιμος. Πίστευε πως ο καιρός κυλά ευεργετικά και χρήσιμα μέσ' τη δουλειά. Δεν κάθεται ο άνθρωπος άχρηστος να μετρά γεμάτος λύπη τις άκαρπες ώρες που γλυστρούν άσκοπα μακριά. Που δεν αφήνουν κάποια χειροπιαστή παρηγοριά επένδυσης.

Με τη δουλειά, μόνο με τη δουλειά, γίνεται το κάθε ξεκίνημα. 'Όλα τ' άλλα μπαίνουν σιγά-σιγά σε τροχιά...

Μετά από λίγα χρόνια διαμονής του στη Μελβούρνη αγόρασε το πρώτο του σπιτικό. Με δόσεις βέβαια, αλλά είχε μια στέγη πάνω απ' το κεφάλι του. 'Ένα ολοδικό του κήπο. 'Αρχισε να δουλεύει το χώμα να εξοικειωθεί με τούτη τη Γη. φύτεψε και δέντρα, γιατί ήθελε ίσκιο και ρίζες... 'Ηρθε και ο γάμος να έχει έναν άνθρωπο δικό του, να μην είναι έρημος, να αγαπιέται, να αγαπά. Η συμβία του και κείνη εργατική. 'Άγραφη συμφωνία η δουλειά. Η προίκα της Ελληνίδας στην Αυστραλία, τα χέρια της. Χρυσά χέρια και οι δυο τους λες και είχανε. 'Έχτιζαν μαζί μια αρμονική συμβίωση. 'Όχι φέματα, στάθηκε τυχερός σε τούτη την εκλογή. Στοργική, καλοσυνάτη και ακούραστη η Στάσα. 'Ότι χρήματα έπαιρναν με σύνεση και μέτρο πήγαιναν στη θέση που έπρεπε. Γρήγορα ήρθε και το πρώτο τους παιδί. Και μ' αυτό έμειναν. 'Έτσι θα ήταν πιο εύκολο στη Στάσα να δουλεύει κι έξω από το σπίτι. Η εργασία τους προσευχή. Κάθε καινούργια μέρα ξεκίναγαν χαρούμενα και με όρεξη για τη Ζωή, με το τραγούδι της δουλειάς, στα χείλη. Η αισιοδοξία τους ευεργετική.

Ξέχασαν ό,τι άφησαν, ή μάλλον έπαιρναν κουράγιο και ήταν ενθουσιασμένοι με το τι βρήκαν, τι μπορούσαν να κάνουν...

'Έτσι γρήγορα ξεχρεώθηκε το πρώτο τους σπιτάκι. Το άφησαν όμως αποκούμπι και για λόγους συναισθηματικούς και πήραν ένα άλλο σε καλύτερο συνοικισμό.

Αλλά εκείνο το πρώτο φτωχικό σπιτάκι ήταν κειμήλιο ιερό. Εκεί πέρασαν τις πρώτες χαρές, τις πρώτες μεγάλες ευτυχίες της Ζωής. Εκεί είχαν περάσει και το μήνα του μέλιτος. Λες και ήταν παραμυθένιο παλατάκι, χάρηκαν ευγνώμονες την τυχερή τους ευτυχία. Εκεί πρωτομπήκε μετά από το νοσοκομείο και το νεογέννητο. Εκεί δέθηκαν σαν οικογένεια. Εκεί δίπλα βρέθηκε και η γειτόνισσα, και ελληνίδα μάλιστα, να προσέχει το μωρό, για να δουλεύει η μικρομάνα. Εκεί κοντά μαζεύτηκαν και οι κουμπάροι, οι φίλοι, οι πατριώτες. Εκεί, σ' αυτή τη μικρή, φτωχική γειτονιά του Βπιηεννίεκ, άνθισε για καλά το ελληνικό μεταναστευτικό στοιχείο.

Πώς να ξεχαστούν εκείνα τα χρόνια; Χαμογελά πικρά στην καυτή ανάμνηση. Ακόμα και το κρεμμύδι μοίραζαν μεταξύ τους στην αρχή, σαν αδερφοί. 'Όλοι ταμμένοι στο μεγάλο σκοπό. Την επιβίωση. Και λίγη ξεσυνέργια δεν έβλαψε. Ευγενική άμιλλα μεταξύ των επιβιούντων...

Πώς λοιπόν να πουληθούν τέτοιες αναμνήσεις; Γιαυτό και το σπίτι το νοίκιασαν. Και τους βγήκε σε καλό. Μόνο με τα ενοίκια πλήρωναν τις δόσεις του καινούργιου. Και επιπλέον, οι ενοικιαστές δε θα είχαν κανένα δικαίωμα ριζικής αλλαγής. Της τελικής εξαφάνισης των περασμένων τους. 'Όποτε θα επιθυμούσαν μια αναβάφτιση στα παλιά θπ γύριζαν...

'Όταν όμως συνηθίσεις μια νέα Ζωή δεν έχεις χρόνο να σκέφτεσαι πια τα παλιά. Ιδιαίτερα όταν η τωρινή σου γίνεται καλύτερη. Αυτό, εξ' άλλου, έπαθαν και οι μετανάστες. 'Όλοι έφευγαν για λίγα χρόνια. Κι όλοι θα γύριζαν... Πόσοι όμως γύρισαν; Το γιατί δε γύρισαν είναι ευκολονόητο...

Αναστενάζει με καημό ο Γεράσιμος. Αχ καημένη Πατρίδα, θυσιάστηκες μοιραία και εσύ μπροστά στην ευημερία μας... 'Όλη εκείνη η σκληρή προσπάθεια για την ελπιδοφόρα επιβίωση, έγινε προσοδοφόρος σκοπός. Νικηθήκαμε όμως σα φυλή! ενδώσαμε στο δολλάριο...

Αλυσίδα που σε τραβά στις υποχρεώσεις που αποκτάς και δένεσαι, κατάδικος σε τούτη τη Γη.

Τα υλικά αγαθά, αν και αποκτιούνται δύσκολα, σε ευ-κολοπαρηγορούν. Είναι καθαρή ευχαρίστηση, διπλή προσωπική ικανοποίηση, ειδικά όταν αποκτάς το κάθε τι με τον ιδρώτα του προσώπου σου. Και στην ξένη χώρα διπλή η χαρά, όσο διπλό και το πείσμα να σταθείς όρθιος, να μη χαθείς.

Το ένα σπίτι έφερε το άλλο. Τώρα είχαν τρία στην πόλη και ένα εξοχικό στην ακροθαλασσιά.' Έτσι τα καλοκαίρια ξεγελούσε τον εαυτό του ο Γεράσιμος πως βρισκόταν στο νησί. Κι όλα ξεχρεωμένα, και με την ανατίμηση που έγινε με τα χρόνια, χρυσά λεφτά. Αλίμονο σε όσους δεν πρόφτασαν να στεγαστούν. Αφού δεν τα κατάφεραν μέχρι τώρα, από εδώ και πέρα οι ελπίδες τους αναιμικές.

' Όλα τα φρόντισαν σαν άνθρωποι που είχαν συμβιβαστεί με την τάξη. Πήγαν και το ιερό προσκύνημα στον τάφο των γονιών, στην Πατρίδα. Εκεί ενδόμυχα ποθούσε να μείνουν, ο Γεράσιμος. Αλλά είδε με λύπη του προς το παρόν, ήταν δεμένος με την άλλη Γη. Ιδιαίτερα για χάρη της Αννούλας. Ακόμα και τα πρώτα της ξαδέρφια, ξένη την έλεγαν. «Η αυστραλέζα...» Και κείνη χαμογελούσε ναζιάρικα, γιατί της άρεσε που την ξεχώριζαν.

' Έβλεπε και η ίδια τη διαφορά. Ξένη ένιωθε με κείνα τα παρατοπισμένα της Ελληνικά. Αλλιώς θα ένιωθε και μειωμένη. Δεν έβλεπε λοιπόν την ώρα και τη στιγμή πότε θα γύριζε στη χώρα που γεννήθηκε. Στη δική της πατρίδα. Κουτή φάνταζε μπροστά σε κείνους τους νέους. Αλλιώςτικη. Δειλή και άπραγη. ' Έτσι καλοπροσεγμένη και μοναχοκόρη που ήτανε. Με όλα εκείνα τα καλά και τις ευκολίες που είχε συνηθίσει. Σωστή πριγκίπισσα. Να σκεφτείς πως και οι δυο τους, εκείνος και η γυναίκα του, χαϊδευτικά ακόμα και τώρα Duchess τη φώναζαν.

Αν και κορίτσι και ντελικάτη που ήταν η Αννούλα την τίμησε τη μεταναστευτική της οικογένεια. Στάθηκε υποδειγματική. Πήρε και διπλό πτυχίο μάλιστα, νομικών και φιλολογίας, και ταχτοποιήθηκε γρήγορα σε μια καλή δουλειά. ' Έτσι η Αννούλα τους δε θα έτρωγε τη μέση της στις δουλειές των εργοστασίων.

Και οι γονείς ξαλάφρωσαν από όλα εκείνα τα βάρη. Στην αρχή του ιδιωτικού και μετέπειτα των βιβλίων και γενικά των εξόδων συντήρησης. ' Ένα ακόμα παλάτι θα είχανε με όλα εκείνα τα ξοδεμένα λεφτά.

Χαλάλι όμως στην Αννούλα. Τόσα κι άλλα τόσα της άξιζαν!

Δεν άργησε να βρεθεί και το καλό παιδί. Γεννημένο κι αυτό από ' Έλληνες γονείς, με τα ίδια πιστεύω επιβίωσης και την ίδια νοοτροπία. Συνταύτιση πνευματική και ψυχική.

Η απλή σωστή ανθρώπινη επικοινωνία μας κάνει δυνατούς. ' Όλα ρολόι λες και πήγαιναν, θαρρείς και μια γλυκιά, τρυφερή νεράιδα κρατούσε ένα μαγικό ραβδάκι και έντυνε τη Ζωή με αρμονία και χαρές.

Οι πίκρες της ξενιτιάς αποξεχνιούνται όταν σου δίνεται η ευκαιρία να ζήσεις ανθρώπινα.

Μα το ρολόι του χρόνου καλπάζει αδυσώπητα στον δικό του προορισμό. Ο δρόμος της Ζωής καθημερινά στενεύει. Η ίδια η Ζωή λες και είναι δροσιά, εξατμίζεται.

Ο Γεράσιμος με λύπη παρατηρεί τις Κυριακές στην εκκλησία, τα κορμιά κάθε χρόνο λίγο πιο κυρτά, τα κεφάλια πιο γκρίζα, τα πρόσωπα πιο αυλακωμένα από του χρόνου την αδιάκοπη ροή.

Πόσο γρήγορα πέρασε ο καιρός! αναρωτιέται. Λες και η Ζωή βιάζεται να μας ξεφορτωθεί... Μα μαζί με μας, δε θα περάσει μοναχά η δική μας γενιά, θα σβηστεί στην ξένη και η ελληνική μας φυλή. Τι κερδίσαμε;

Επιβιώσαμε μονάχα για το σήμερα...

Πού πήγαν όλα εκείνα τα ατίθασα, θερμόαιμα αποδημικά νιάτα, με τα στιβαρά, χαλύβδινα χέρια που ήθελαν να στύψουν όλες τις ευκαιρίες στη Ζωή;

Πού είναι εκείνα τα λαμπερά πρόσωπα που διάβαζες επάνω τους τόσο ζωηρά, όνειρα, πόθους, και αγάπες;

Τώρα βλέπει με σφίξιμο στην καρδιά ο Γεράσιμος πως τα πρόσωπα ξεθώριασαν. Τα όνειρα, άλλα στέργισαν, άλλα καταποντίστηκαν ανάλογα με τις δυνατότητες ή τις προσπάθειες των εκάστοτε ατόμων.

Οι πόθοι και οι αγάπες έγιναν παιδιά και εγγόνια, που θα γράψουν στο μέλλον την πολυεθνική αυστραλιανή ιστορία... Η πανάρχαιη ιστορία των προγόνων, των Ελλήνων μεταναστών, θάφτηκε μεταφρασμένη εν περιληψει στα αγγλικά, που δυστυχώς λίγα δάχτυλα απογόνων θα ξεφυλλίσουν...

Η ζωή άλλαξε μορφή. Ακόμα και το διαιτολόγιο άλλαξε. Οι μετανάστες ήρθαν να ζήσουν και μερικοί πέθαναν πρόωρα από το πολύ και πλούσιο φαί.

Οπωσδήποτε πολλοί είναι εκείνοι που έκαναν περιουσία. Αλλά τώρα μπροστά στα δακρυσμένα μάτια του Γεράσιμου χάνει πια τη γλυκιά της αίγλη και αυτή η ίδια η περιουσία...

Πικρός τούτος ο απολογισμός. ' Όλα στο τέλος φαντάζουν αλλιώςτικα. Μια σκυλίτσα Ζωή ζήσανε οι μετανάστες, δουλεύοντας μέρα νύχτα. Γιατί τάχα όλος εκείνος ο σκληρός αγώνας στο να φτιάξουν;

Τώρα βλέπει ξεκάθαρα ο Γεράσιμος, χαϊδεύοντας την μουδιασμένη βαριά του μέση, τι τους έκανε να παλέψουν. ' Ήταν η τραγική αβεβαιότητα που πλανιόταν επάνω από τα κεφάλια τους, σαν τον κεραυνό, έτοιμη να τους αφανίσει. Ακόμα και ο Ξένιος Δίας στάθηκε αφιλόξενος για τους εκπατρισμένους.

Διψούσαν οι δύστυχοι για κάποια σιγουριά, να τους εξασφαλίσει ηρεμία για την υπόλοιπη ζωή τους. ' Ένα αποκούμπι στα γερατειά. Και το μεγάλο όνειρο του γυρισμού κρυμμένο βαθιά στα σωθικά. Η πολυπόθητη επιστροφή στην πατρίδα! ' Όσο πιο μακρινή, τόσο πιο μεγάλη η αίγλη του φτασμού. Να ξεκουράσουν επιτέλους τα κουρασμένα τους κορμιά στα πάτρια εδάφη.

' Όλα σχεδόν τα έφτιαξαν οι απόδημοι όπως τα είχαν αφοπλάσει στα όνειρα. Σχεδόν όλα...

Γιατί τώρα συνειδητοποιεί όλο και πιο καθαρά ο Γεράσιμος πως θα μείνουν εδώ, κοντά στους απογόνους τους. Να υπάρχει μια ζωντανή ψυχή δική τους να τους θυμάται, να τους ανάβουν κάποτε ένα κερί επάνω στο αποδημικό τους μνήμα...

Πικρή διαπίστωση. Δε χωρούν άλλες αναβολές ή μεταθέσεις. Τώρα κοντά στο ηλιόγεμα... Το νήμα της Ζωής λιγοστεύει. Η ' Ατραπός ετοιμάζει την ψαλιδιά. Ο τραχύς αγώνας της βιοπάλης ζητά ξεκούραση. Ο Πλούτωνα τους τραβά σα μαγνήτης στα δικά του παλάτια. Αυτός δεν εξαγοράζεται με τα υλικά αγαθά, δε νικιέται, μόνο οι ζωντανοί έχουν τέτοιες αδυναμίες...

Σαράντα χρόνια ξενιτιάς δεν τα σηκώνει εύκολα το κορμί.

' Ήδη η πρώτη μεταναστευτική φουρνιά έχει σαλπάρει η μισή. Οι στήλες των ντόπιων εφημερίδων γεμάτες με πένθιμες αγγελίες.

θάνατοι... Μνημόσυνα... Ο Γεράσιμος σκουπίζει τα μάτια του. Δεν μπορεί να κάνει πια άλλα όνειρα. Κατάκτησε τη Ζωή. Στάθηκε ίσως και τυχερός που άντεξε και τόσο. Μα τώρα νιώθει πως πλησιάζει ο κύκλος της αιώνιας αποδημίας. Οι άνθρωποι είναι ταμένοι γι αυτό.

Βιολογικοί, Γήινοι, Χωματένιοι...

Αυτά τα βαριά σκέφτεται ο δύστυχος στο χρυσό ήλιο του δειλινού. Κι όχι μόνο γι αυτόν, για όλους τους μετανάστες. Δε λυπάται που θα αφήσει τούτη τη Ζωή. Τούτη την έζησε. Τώρα η σειρά άλλων. Λυπάται όμως που δεν θα αναπαυτεί στα ίδια χώματα που ξεκουράζονται οι δικοί του. Αυτός είναι ο υπαίτιος αυτής της ανακαίνισης. Πρέπει τώρα πια εδώ να ριζώσει, να θαφτεί. Κοντά στα παιδιά του. Όλοι οι μετανάστες την ίδια συγκλονιστική ανάγκη αισθάνονται. Να έχουν κάποια συνέχεια, να αναβιώνουν στη Μνήμη των απογόνων τους. Αυτό είναι μια αμετάπειστη πραγματικότητα.

Με φωνή βαριά από την προσπάθεια φωνάζει τη συμβία του.

— Αναστασία, ξέρεις σκέφτομαι αυτές τις μέρες να αγοράσω ένα οικόπεδο.

— Πάλι με αγορές και χρέη θέλεις να περνάς τον καιρό σου, Γεράσιμε; Τι να το κάνεις το άλλο οικόπεδο, χριστιανέ μου; Τα παιδιά μας είναι πιο άξια από εμάς. Αυτά που μιλούν και τη γλώσσα φαρσί. Με πτυχία στο χέρι δε χάνεται κανείς. Αφού δε χαθήκαμε εμείς, με κείνα τα κολλυβοαγγλικά που μάθαμε και αποχτήσαμε και τόσα. Σκέψου τι θα αφήσουν πίσω τους αυτά...

— Στάσα, όλα αυτά τα ξέρω, τι μου τα λες. Αλλά το οικόπεδο θα το πάρουμε διπλό, και όλα τα χρήματα προκαταβολή. Δε χωρούν δόσεις εδώ. Θέλω τον τίτλο στο χέρι, για σιγουριά. Ποιος ξέρει πώς έρχονται τα πράγματα. Και θέλω τον τόπο να τον διαλέξουμε μαζί. Κάτω από ένα ψηλό δέντρο, να έχει παχύ ίσκιο και δροσιά. Να ξεχάσω εκεί κάτω όλες τις ζέστες και τις κάψες της Ζωής... Την Ελλάδα, τη φτώχεια, την ξενιτιά, την περιουσία, τα λεφτά...

— Θεός φυλάξοι, Γεράσιμε, παλάβωσες; Για κείνο που κατάλαβα μιλάς; Εμείς έχουμε χρόνια... πολλά χρόνια ακόμα...

— Μακάρι και να έχουμε γυναίκα. Η Ζωή είναι ωραία ακόμα και με την πονεμένη μέση, και με τα βαριά γερατειά. Ιδιαίτερα όταν η πλάση τριγύρω έχει ένα τέτοιο ολόλαμπρο 'Ήλιο, που σκορπά το χρυσάφι του ίσα σε πλούσιους και φτωχούς... τότε η Ζωή αγγίζει το θαύμα!

... Αλλά σήμερα έχω δώσει ραντεβού με έναν αντζέντη. Αν θέλεις, και το μπορείς, έλα να το διαλέξουμε μαζί.

Είναι στη Νεκρόπολη του Σπριγκβέλ, εκεί που θάψαμε τον κουμπάρο το Θοδωρή...

της Ντίνας Αμανατίδου
Αύγουστος 88

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΙΔΙΟΚΤΗΤΟ

Δεύτερο βραβείο Διηγήματος Πολιτιστικού Συνδέσμου Μεμβούρνης 1988.

της Ντίνας Αμανατίδου
Αύγουστος 88